

3. Frankl V. Chelovek v poyskakh smysla: sbornyk; [per. s angl. y nem. D.A. Leonteva, M.P.Papusha, E.V.Ejdmana]. – M. : Progress, 1990. – 368 s.
4. Vyshnevskiy O. I. Teoretychni osnovy suchasnoyi ukrayinskoyi pedagogiky / O. I. Vyshnevskiy. – 3 ye vyd., doopr. i dop. – K.: Znannya. – 2008. – 568 s.
5. Stelmakhovych M. G. Narodna pedagogika / Stelmakhovych M. G. – K.: Radyanska shkola, 1985. – 312 s.
6. Sukhomlynskyj V. O. Vybrani tvory v 5 t. - T.4. K.: Rad. Shk., 1976, – 640 s.
7. Umanskyj A. L. Pedagogichnyj suprovid dytyachogo liderstva / Umanskyj A. L. – Kostroma: KGU, 2004. – 290 s.
8. Maslou A. Motyvacyya y lychnost / Abrakham Maslou; [per. s angl.]. – [3-yzd.] – SPb.: Pyter, 2012. – 352 s.
9. Makarenko A. S. Kollektiv y vospytanye lychnosty / Anton Semenovych Makarenko. – M. : Pedagogyka, 1972. – 333 s.

EDUCATION OF THE FUTURE SPECIALIST OF AGRO-INDUSTRIAL SECTOR THE LIGHT MENTORS ACADEMIC GROUP

R. SOPIVNYK, Doctor of Education, assistant professor of the Department of Pedagogics of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

***Summary.** The article describes the activities of the academic tutor groups in the agricultural university in the context of educational functions. The attention on the methodological principles of educational work, the use of value, noosphere approach trait theory in the educational process of agricultural universities. The issues of designing educational ideal by the proper selection of a pantheon of heroes of national history and definition of the calendar of holidays and anniversaries. It focuses on healthy lifestyles modern students and youth.*

***Keywords:** education, value attitude, a pantheon of heroes, the calendar of public holidays and anniversaries, as mentors academic group*

37.091.33:373

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

**І. Б. СПІВАКОВА, заслужений вчитель України,
директор Кловського Ліцею № 77 (м. Київ)**

***Анотація.** У статті розглядаються діяльнісний і змістовий аспекти методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, які розкривають її мотиви, мету, завдання та принципи організації у контексті реалізації компетентнісної освіти, що забезпечує як професійний розвиток учителя, так і нову якість шкільної освіти.*

***Ключові слова:** якість шкільної освіти, методична робота, розвиток методичної роботи, система методичної роботи, професійна компетентність педагога, мета, завдання і принципи організації методичної роботи.*

© І. Б. Співакова, 2015

Аннотация. В статье рассматриваются деятельностный и содержательный аспекты методической работы в общеобразовательном учебном заведении, которые раскрывают её мотивы, цели, задачи и принципы организации в контексте реализации компетентностного образования, обеспечивает как профессиональное развитие учителя, так и новое качество школьного образования.

Ключевые слова: качество школьного образования, методическая работа, развитие методической работы, система методической работы, профессиональная компетентность педагога, цель, задачи и принципы организации методической работы.

Постановка проблемы у загальному вигляді. Реалізація ключових напрямків модернізації шкільної освіти: доступність, якість і ефективність нерозривно пов'язані з розвитком методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів, яка є сполучною ланкою між життєдіяльністю педагогічного колективу, державною системою освіти, психолого-педагогічною наукою, перспективним педагогічним досвідом школи.

Досягнення і підтримка якості освіти припускає безперервне навчання і вдосконалення професіоналізму педагогічних кадрів. Частиною системи безперервної освіти педагогів є створення в освітній установі методичного простору, що дозволяє компенсувати недолік професійних знань і створює умови для розвитку професійної компетентності вчителя, в умовах практичної інноваційної діяльності.

Методична робота, як системо утворювальна складова методичного простору загальноосвітнього навчального закладу – це цілісна, заснована на досягненнях науки і передового педагогічного досвіду система взаємопов'язаних заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного вчителя, на розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу в цілому, а, в кінцевому рахунку – на підвищення якості та ефективності освітнього процесу в школі.

У структурі організаційно-педагогічних і ресурсних процесів з'явився цілий ряд істотних протиріч, а саме:

- між необхідністю постійного вдосконалення методичної, науково-методичної роботи в школі і недостатнім поясненням цих категорій з точки зору їх сутнісного аналізу;

- між потребою вчителів в програмних, дидактичних, методичних матеріалах в умовах реалізації компетентнісної освіти і недостатнім рівнем їх науково-теоретичного обґрунтування;

- між об'єктивною необхідністю масової включеності педагогів школи у творчий процес, педагогічний пошук і недостатнім рівнем їх методологічної підготовки, неадекватними формами управління цими процесами.

Для того щоб вирішити ці та інші суперечності, методичну роботу необхідно перевести із «режиму методичного супроводу» навчально-виховного процесу (актуальний рівень) у «режим науково-методичного забезпечення» розвитку загальноосвітнього навчального закладу (проблемно-дослідний рівень).

Таким чином, процес оновлення педагогічної діяльності став питанням як самозбереження шкільної освітньої системи в цілому, так і питанням проектування змін щодо методичної роботи в школі. У такій ситуації необхідними є взаємодія та інтеграція педагогічної науки і практики як перспективного шляху

сучасного розуміння методичної роботи в умовах реалізації шкільної компетентнісної освіти та забезпечення її нової якості.

Аналіз останніх досліджень. Складність і багатогранність проблеми методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі зумовили звернення до аналізу відповідної літератури. Наукові праці Ю. Бабанського, Б. Гершунського, Ю. Конаржевського, М. Поташника, А. Зевіної, І. Жерносека П. Третьякова, Т. Шамовой Н. Осроверхової, Л. Сушенцевої, І. Линьової та багатьох інших зробили істотний внесок у розробку теорії цього питання.

Так, з'ясуванню суті поняття «методична робота» приділено увагу в роботі Ю. Бабанського «Методична робота в школі: організація та управління» знаходимо таке визначення цього поняття: «методична робота – це цілісна, заснована на досягненнях науки та передового педагогічного досвіду й на конкретному аналізі навчально-виховного процесу система взаємопов'язаних дій та заходів, що спрямовані на всебічне підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного вчителя та вихователя (включаючи заходи з управління професійною самоосвітою, самовиховання, самовдосконалення педагогів), на розвиток і підвищення творчого потенціалу педагогічного колективу в цілому, а у кінцевому результаті – на удосконалення навчально-виховного процесу, досягнення оптимального рівня освіти, виховання та розвитку конкретних школярів» [1]. На думку науковця, сутність методичної роботи полягає у вдосконаленні науково-теоретичної, методичної, психологічної підготовки педагогів; організації підвищення професійної майстерності та активізації творчого потенціалу педагога як особистості; розширенні загальнокультурного рівня учителів; формуванні їх здатності швидко адаптуватися до освітніх умов, що постійно змінюються [1]. Подібні визначення подають у своїх дослідженнях і А. Моїсеєв та М. Поташник [2].

У багатьох дослідженнях методична робота розглядається як компонент системи підвищення кваліфікації педагогів (М. Поташник [2], І. Жерносек [4], Н. Комаренко, С. Крисюк, А. Єрмола, О. Корнєєва, В. Пікельна, О. Сидоренко. У педагогічній енциклопедії В. Пуцовим та Л. Набокою методична робота в школі визначається як цілісна, заснована на досягненнях науки, освітніх інноваціях, конкретному аналізі стану навчально-виховного процесу, система діагностичної, пошукової, аналітичної, інформаційної, організаційної діяльності та заходів, спрямованих на всебічне підвищення професійної майстерності кожного вчителя, розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу школи в цілому та удосконалення якості навчально-виховного процесу [10].

Аналізуючи різноманітні визначення поняття «методична робота», М. Войцехівський визначає декілька векторів, що взяті за основу для тлумачення цього поняття:

1) засіб підвищення професійного рівня та майстерності педагогічних працівників і як наслідок – підвищення ефективності навчально-виховного процесу;

2) важливий фактор вивчення, акумулювання і поширення кращого педагогічного досвіду та інноваційного розвитку навчального закладу;

3) важлива складова управління навчальним закладом;

4) засіб стимулювання самоосвіти та професійного саморозвитку педагогічних працівників;

5) складова цілісної системи післядипломної педагогічної освіти, яка забезпечує неперервний професійний і особистісний розвиток педагогічних працівників [8].

Окрім цього, появилoся чимало досліджень, які доводять необхідність переходу традиційної методичної роботи у школі у режим науково-методичної. Так, наприклад, на думку К. Літкенса, головна відмінність науково-методичної роботи від традиційної методичної роботи полягає «не в оволодінні вже існуючими в науці знаннями і не у привласненні чужого досвіду викладання, а в самостійному пошуку нового знання». Н. Масюкова зазначає, що особливістю науково-методичної роботи, яка відрізняє її від інших видів підвищення кваліфікації, є нерозривний зв'язок науково-методичної роботи із щоденною педагогічною діяльністю і вирішенням пов'язаних із нею проблем. Це дозволяє педагогу формувати нові потреби і мотиви в отриманні актуальних знань [14].

Аналіз наукового фонду, досліджуваної проблеми показав, що попри різноманітність визначень поняття «методична робота» та «науково-методична робота» більшість науковців визначають її як цілісну систему дій та заходів, спрямованих на надання реальної, діючої допомоги вчителям у розвитку їх майстерності. У Рекомендаціях щодо організації і проведення методичної роботи з педагогічними кадрами в системі післядипломної педагогічної освіти зазначено, що «методична робота – важлива складова післядипломної педагогічної освіти, що має цілісну систему дій і заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного педагогічного працівника, розвиток творчого потенціалу педагогічних колективів навчальних закладів, досягнення позитивних результатів навчально-виховного процесу» [18]. Як бачимо пори появу у сучасних наукових дослідженнях поняття «науково-методична робота» у нормативному документі ця підсистема діяльності школи визначається як «методична робота».

З огляду на зазначене, вважаємо, що нині поняття методична робота та науково-методична робота вживаються як синонімічні, ми розуміємо під ними систему умов, створених безпосередньо у навчальному закладі, для саморозвитку кожного педагога та стимулювання його до створення індивідуальних, авторських педагогічних систем, сукупність яких забезпечує високий рівень професійної компетентності вчителя та нову якість шкільної освіти.

Метою статті є аналіз методичної роботи у контексті теорії і практики організації методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі з погляду змістового та організаційного аспектів, які характеризують її, і як підсистему діяльності школи, і водночас, як цілісну динамічну систему.

Виклад основного матеріалу. Діяльнісний аспект буде включати мотиви, мету, завдання методичної роботи у школі. Змістовий аспект розглядає принципи організації та напрями змісту методичної роботи. Як вже зазначалося, методична робота в школі була предметом уваги багатьох науковців і багатьох наукових досліджень. Оскільки, методична робота у школі носить постійний, ціленаправлений та керований характер, то можна говорити про її системність. Про це зазначає і Б. Гершунський, стверджуючи, що «головна вимога до методичної роботи у школі – це те, що вона повинна проводитися по визначеній системі» [9]. Таку ж думку підтримують і такі науковці як А. Моїсеєв, М. Поташник [2], В. Лизинський та інші. Згідно із основними положеннями теорії систем, методична робота у школі – це складне, відносно цілісне утворення, яке складається із підсистем, пов'язаних між собою. Системність методичної роботи можна забезпечити тоді, коли її компонентами буде мета цілі, зміст, методи, засоби і організаційні форми.

В. Пуцов наводить фактори, що впливають на формування мети методичної роботи. Це, насамперед, такі:

1. Директивні документи про соціально-економічний розвиток України; стратегія розвитку освіти, які дають загальну цільову орієнтацію всієї системи підвищення кваліфікації.

2. Психолого-педагогічні дослідження і дослідження з науково-методичної роботи як фактор підвищення наукового рівня процесу удосконалення підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

3. Нові навчальні плани, програми, підручники, посібники, що спрямовують науково-методичну роботу на оновлення та модернізацію її змісту.

4. Інструктивно-методичні матеріали з проблем удосконалення навчально-виховного процесу, де вміщено конкретні рекомендації для відбору змісту роботи з учителями, напрям діяльності педагогів.

5. Сутність змісту передового педагогічного досвіду, який розкриває технологію діяльності педагогів, а також оптимальні зразки організації науково-методичної роботи.

6. Результати аналізу навчально-виховного процесу, який дає можливість визначити труднощі, недоліки в практичній діяльності, потреби щодо поліпшення фахової майстерності [10].

Виходячи із цього, «провідною метою методичної роботи є підвищення рівня професійно-фахової компетентності, формування майстерності та створення умов для реалізації творчого потенціалу і саморозвитку вчителів» [10]. М. Поташник вважає, що метою методичної роботи в школі є «надання реальної, дієвої допомоги учителям, класним керівникам, вихователям у розвитку їхньої майстерності як сплаву професійних знань, умінь та навичок і необхідних для сучасного педагога рис та характеристик особистості» [13]. На думку І. Линьової, головною метою науково-методичної роботи є допомога вчителям у розвитку, вдосконаленні та підвищенні їх професійно-педагогічної компетентності [19]. О. Гуменюк вказує на те, що метою науково-методичної роботи є «спонукання педагогів до аналізу власного досвіду та прогнозування подальшої діяльності, оволодіння знаннями щодо шляхів, методів і прийомів реалізації концептуально нових підходів до забезпечення якості освіти» [15]. Більшість науковців (А. Моїсеєв, В. Демчук, І. Жерносек [4], Н. Корогод, В. Крижко, Є. Павлютенков) метою шкільної методичної діяльності вважають ріст рівня педагогічної майстерності учителя та педагогічного колективу. Згідно з висновками Ю. Бабанського [1], М. Поташника [13], кінцевою метою науково-методичної роботи є підвищення якості та ефективності навчально-виховного процесу. Таку ж думку підтримує і ми, вважаючи, що мета методичної роботи виступає в двох видах: ближня (безпосередня) мета – вимоги до рівня професійно-педагогічних знань учителя; кінцева мета – вимоги до рівня вихованості і знань учнів.

В. Крижко та Є. Павлютенков вирізняють мету (підвищення професійної компетентності та майстерності учителів) та цілі методичної роботи:

1. Формування індивідуальної, авторської, високоефективної системи педагогічної діяльності учителя:

- збагачення знань педагогів (предметних, частково-методичних, дидактичних, психологічних та ін.);
- розвиток світогляду, ціннісних орієнтацій, переконань, що відповідають задачам відновлення школи (установки на демократизацію, гуманізацію, тощо);

- розвиток мотивів творчої діяльності (потреба у новизні, у творчому характері, праці);
- розвиток стійких моральних якостей особистості (доброта, чуйність, порядність, принциповість, терпимість, педагогічний такт і т. ін.);
- розвиток досконалого стилю педагогічного мислення;
- розвиток педагогічної техніки, виконавчої майстерності, артистизму;
- розвиток умінь емоційно-вольової саморегуляції.

2. Формування цілісного педагогічного колективу:

- консолідація, згуртованість педагогічного колективу як колективу односторонців;
- вироблення єдиного педагогічного кредо, позиції, загальних цінностей, ритуалів, традицій;
- організація діагностики і самодіагностики реальних навчальних можливостей учнів, класних колективів, професійних можливостей, потреб і запитів учителів;
- експертна оцінка авторських варіантів програм, навчальних планів, підручників, посібників, засобів навчання і виховання, створених у даному колективі;
- контроль та аналіз конкретного навчально-виховного процесу і його результатів – якості знань, умінь, навичок, вихованості і розвитку школярів;
- виявлення, узагальнення, поширення внутрішньо шкільного педагогічного досвіду, обмін цінними методичними знахідками;
- стимулювання групової творчості й ініціативи членів педагогічного колективу;
- залучення колективу до науково-дослідної, дослідно-експериментальної роботи, до цілеспрямованого створення нового досвіду своєї школи.

3. Забезпечення зв'язків школи як системи з більш широкими системами, педагогічною наукою, досвідом вчителів інших шкіл:

- творче осмислення соціального замовлення, нових нормативних актів і документів, доведення їхнього змісту до свідомості кожного педагога;
- упровадження досягнень передового і новаторського педагогічного досвіду, профілактика типових для усіх шкіл утруднень і недоліків у педагогічній діяльності;
- впровадження і використання досягнень психолого-педагогічної науки, інших наукових дисциплін;
- поширення за рамки школи кращого досвіду, створеного усередині даного колективу (через систему кабінетів передового досвіду, педагогічних читань, публікацій, тощо.) [3].

Таким чином, усі дослідники визначають підвищення професійної компетентності, вдосконалення педагогічної майстерності учителів метою шкільної методичної роботи. Ми погоджуємося із таким трактуванням мети шкільної методичної роботи, але вважаємо, що інноваційний режим життєдіяльності школи, ставить перед науково-методичною роботою за мету створення умов не лише для підвищення професійної компетентності учителів, але і для переведення їх у статус активних суб'єктів освітньої, науково-методичної, і управ-

лінської діяльності. При цьому усвідомлення мети методичної роботи у школі є важливою складовою при визначенні її змісту. У Рекомендаціях щодо організації і проведення методичної роботи з педагогічними кадрами в системі післядипломної педагогічної освіти визначено основні завдання та зміст методичної роботи:

1) аналіз умов забезпечення психофізичного здоров'я дітей та учнів, стану викладання предметів і навчальних курсів, підготовка рекомендацій щодо приведення їх у відповідність до державних стандартів освіти;

2) створення організаційних умов для безперервного вдосконалення фахової освіти і кваліфікації педагогічних працівників, підвищення їхньої психологічної компетентності;

3) організація вивчення якості забезпечення навчально-виховного процесу кадрами з відповідною педагогічною освітою;

4) керівництво роботою методичних об'єднань та координація їхньої діяльності;

5) проведення методичних заходів, спрямованих на розвиток творчих можливостей педагогів, вивчення, узагальнення і поширення педагогічного досвіду;

6) залучення педагогів до науково-дослідної роботи в статусі методистів-кореспондентів відповідних кафедр регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти;

7) апробація та введення нових освітніх технологій та систем;

8) створення умов для збереження, систематичного поповнення та ефективного використання методичного фонду літератури, аудіо- та відеоматеріалів;

9) координація змісту методичної роботи зі змістом діяльності методичних і науково-методичних установ регіону.

Зміст методичної роботи визначається відповідно до державних нормативних актів, результатів психолого-педагогічної науки і передового педагогічного досвіду, також він конкретизується на основі надбань конкретного навчального закладу, враховуючи його специфіку та «досягнуті даною школою результати навчально-виховного процесу, рівень педагогічної майстерності і кваліфікації учителів, зрілість та згуртованість педагогічного колективу, конкретні інтереси, потреби і запити учителів та вихователів». Інші дослідники (І. Жерносег, Л. Сушенцева, А. Єрмола, В. Демчук, В. Гуменюк, І. Наумчук) вважають, що оптимальний вибір варіанта змісту методичної роботи забезпечується через діагностику діяльності педагогів та професійних потреб учителів. Шляхом діагностування відбувається виявлення конкретних труднощів у професійній діяльності педагогів. Після цього може бути визначений зміст методичної роботи. Зауважимо, що саме зміст методичної роботи у найбільшій мірі впливає на кінцеві результати, тобто на підвищення рівня професійної майстерності кожного учителя та педагогічного колективу в цілому. У дисертаційному дослідженні Н. Корогод доходить висновку, що зміст методичної роботи повинен носити цілісний, системний характер. На думку В. Пікельної, зміст методичної роботи завжди тісно пов'язаний з методичною проблемою, яку обрав для науково-практичної розробки певний педагогічний колектив [20]. Зміст методичної роботи потребує постійного оновлення та приведення до вимог та пріоритетів освіти на певному етапі її розвитку. Б. Тевлін наводить деякі чинники, без яких зміст методичної роботи не відповідатиме вимогам часу:

1. В умовах переходу до ринкової економіки і глибокого реформування нашого суспільства якісна освіта школярів має включати економічні знання. Тому, плануючи методичну роботу з учителями, слід передбачати вивчення проблем початкової освіти й виховання школярів.

2. Однією з найважливіших сторін діяльності вчителя сьогодні є соціокультурний чинник. Вчителі мають отримувати знання про естетичні принципи, традиції, оволодівати культурою тощо.

3. Останнім часом значно зріс інтерес до народної педагогіки, духовних цінностей народу, загострилося почуття національної свідомості. Основні завдання методичної служби з цієї проблеми: знання народної педагогіки, уміння використовувати її надбання в навчанні та вихованні школярів.

4. Особливого значення сьогодні набуває виховання екологічної культури – одного з найважливіших засобів соціальної орієнтації людини в системі «природа – суспільство». Тому оновлення змісту методичної роботи з педагогічними кадрами включає знання про екологічні відносини, культурологічні, природоохоронні знання національних традицій, звичаїв [16].

Напрями змісту методичної роботи виділяють у своїх працях А. Зевіна, М. Поташник, О. Моїсеєв, І. Жерносек, А. Єрмола, В. Химинець [7] та інші. Це насамперед такі:

1. Методологічна підготовка (підготовка учителя в оволодінні основами сучасної філософії освіти, осмислення програмних положень, Дидактична підготовка на думку А. Зевіної, передбачає:

- подальший розвиток знань із дидактики;
- систематичне вивчення сучасних дидактичних концепцій та ідей (як теоретичних, так і прикладних);
- вивчення досвіду учителів-новаторів, які створили високоефективні дидактичні системи;
- вивчення та аналіз конкретних дидактичних труднощів у роботі школи;
- розробку заходів, спрямованих на впровадження передового педагогічного досвіду. Дидактична підготовка учителів повинна сприяти формуванню сучасного дидактичного мислення, розвиток умінь у плануванні уроків, їх проведення, аналізу тощо [6].

2. Теоретична підготовка (систематизація, оновлення знань із предмета викладання, вивчення нових начальних програм тощо). Методична підготовка (підвищення кваліфікації учителів-предметників щодо змісту і методики викладання навчального предмета, а також поглиблення знань у сфері методики, технології навчально-виховного процесу (М. Поташник, А. Зевіна) [13,6].

3. Виховна підготовка (підвищення кваліфікації учителів, класних керівників, вихователів у напрямі створення виховного середовища у навчальному закладі, комплексного підходу до виховання, вибору оптимального варіанта виховної системи (М. Поташник, А. Моїсеєв, А. Зевіна) [2,6].

4. Психолого-фізіологічна підготовка (постійне підвищення кваліфікації педагогічних працівників у сфері загальної, соціальної, вікової, педагогічної психології, вікової фізіології, особливостей розвитку сучасних школярів, шкільної гігієни. Важливе значення має періодичне інформування учителів про конкретний психічний і фізіологічний розвиток учнів школи, класу.

5. Технічна підготовка (постійне підвищення кваліфікації учителів щодо застосування сучасних інформаційних технологій, комп'ютерної та аудіовізуальної техніки).

6. Загальнокультурна підготовка. На думку В. Кременя, нині потрібно «суттєво коригувати педагогічну культуру в освіті». Головними орієнтирами у цьому мусять стати «інноваційність» (як тип життєдіяльності) і «дитиноцентризм» (погляд на дитину як повноцінну особистість, рівноправного члена суспільства, створення усіх необхідних умов для її становлення та розвитку) [5]. З огляду на вищесказане, зростає необхідність удосконалення педагогами власної професійної культури, переорієнтації її на вимоги сучасної особистісно зорієнтованої парадигми в освіті.

Таким чином, основними напрямками змісту методичної роботи у школі є методологічні, педагогічні, методичні, культурологічні проблеми, які охоплюють різноманітні сфери професійної діяльності педагогів. При їхньому взаємодоповненні та взаємодії зміст методичної роботи буде мати комплексний характер і сприяти підвищенню професійної компетентності учителів. Враховуючи зазначені вище підходи науковців до визначення напрямів змісту методичної роботи, ми вважаємо за необхідне додати, що на сучасному етапі розвитку освіти в Україні зростає потреба у формуванні в учителів навичок науково-дослідної, самостійної, пошукової роботи. Саме пошуковий характер діяльності педагога формує потребу в самоосвіті, у вивченні передового педагогічного досвіду, зверненні до досягнень психолого-педагогічної науки. Поетапне переведення учителя у режим самоорганізації, самоаналізу, самоцілепокладання, самопрогнозування і в кінцевому результаті самоконтролю, самооцінки та самокорекції вимагає виокремлення у змісті методичної роботи напрямку, скерованого на вище перелічені цілі.

Мета та зміст методичної роботи впливають на формування її завдань у навчальному закладі. Завдання методичної роботи визначені у наукових розвідках Ю. Бабанського, М. Поташника, О. Моїсєєва, А. Зевіної, І. Жерносека, Н. Осроверхової та ін. У загальному вигляді завданнями методичної роботи є:

1. Забезпечення зв'язку внутрішньошкільної методичної роботи із загальнодержавною системою освіти, передовим педагогічним досвідом.
2. Підвищення рівня професійної майстерності та педагогічної культури кожного педагога та педагогічного колективу в цілому.
3. Надання вчителям допомоги в оволодінні основами філософії сучасної освіти, розкриття змісту сучасних освітніх парадигм, психолого-педагогічних теорій та технологій навчання.
4. Узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду.

Як уже зазначалося, зміст методичної роботи повинен бути спрямованим на реалізацію положень державних документів у галузі освіти, відтворення здобутків передового педагогічного досвіду, запитів конкретного педагогічного колективу, а також дотримуватися певних принципів. Н. Осроверхова наводить такі принципи організації, функціонування та розвитку системи методичної роботи школи:

- 1) відповідності змісту науково-методичної роботи замовленню сучасного суспільства на освічену, виховану та розвинену особистість;
- 2) цілісності та комплексності, тобто встановлення єдності та взаємозв'язку пріоритетних напрямів науково-методичної роботи;

3) систематичності та послідовності здійснення науково-методичної роботи з метою охоплення всіх учителів школи різними її формами та врахування циклу функціонування підвищення їхньої кваліфікації;

4) пріоритетності – визначення науково-методичної проблемної теми для роботи над нею всього педагогічного колективу школи, розв'язання якої має кардинальне значення для успіху навчально-виховного процесу;

5) науковості – орієнтація науково-методичної роботи на сучасні психолого-педагогічні досягнення, новітні технології управління навчально-виховним процесом та педагогічним колективом школи;

6) практичної спрямованості – підпорядкування всіх аспектів науково-методичної роботи меті та завданням діяльності школи: забезпеченню високої якості освіти, вихованості, розвитку учнів [12].

До вище наведених принципів додамо ще такі принципи як: творчий характер, диференційований підхід, оперативність, гнучкість, мобільність, оптимальне поєднання методів, засобів підвищення кваліфікації і майстерності, створення умов для ефективної організації процесу підвищення кваліфікації учителів. А. Зевіна вважає, що при відборі змісту методичної роботи, потрібно керуватися такими принципами:

1. Принцип всебічності змісту методичної роботи (орієнтація змісту методичної роботи на охоплення усіх аспектів і напрямів підвищення кваліфікації учителів, відхід від обмеженого характеру методичної роботи та вирішення лише окремих методичних проблем).

2. Принцип комплексності змісту методичної роботи (необхідність встановлення єдності, взаємозв'язку, об'єднання всіх напрямів підвищення кваліфікації і майстерності учителів).

3. Принцип цілісності, системності змісту методичної роботи (направленість змісту на отримання не уривчастих знань та навичок, а цілісної їх системи).

4. Принцип максимальної цілеспрямованості змісту методичної роботи (необхідність постійного зв'язку змісту із комплексом цілей і задач методичної роботи).

5. Принцип актуальності змісту методичної роботи (при відборі змісту перевагу отримують ті ідеї та проблеми, той практичний досвід, які є найбільш актуальними для сучасної школи).

6. Принцип єдності науковості і доступності у змісті методичної роботи (орієнтація на сучасний рівень наукових досягнень, а також врахування реальних можливостей педагогічного колективу).

7. Принцип практичної направленості змісту методичної роботи (підпорядкування всіх проблем і питань змісту методичної роботи як теоретичних, так і вузькоприкладних вирішенню конкретних практичних завдань навчально-виховного процесу).

8. Принцип вибору пріоритетів у змісті методичної роботи (усвідомлений та обґрунтований вибір ключових проблем, ідей методичної роботи, провідних науково-педагогічних концепцій, які здатні об'єднати навколо себе та інтегрувати різноманітний зміст методичної роботи).

9. Принцип додатковості у змісті методичної роботи (зміст методичної роботи, не копіюючи змісту інших шляхів підвищення кваліфікації, доповнює і збагачує його, спираючись на особливості та переваги методичної роботи в школі) [6].

Н. Клокар головними принципами підвищення кваліфікації учителів окрім

інших вважає ще і діагностико-прогностичну спрямованість (реалізується через психодіагностику, систему педагогічних, технологічних, соціальних моніторингових досліджень) та андрагогізацію (спрямування на розвиток і збагачення суб'єктивної сфери особистості вчителя з метою її саморозкриття та самовдосконалення) [17]. Враховуючи усі вищезгадані погляди науковців на принципи організації методичної роботи у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі, ми можемо зазначити, що проектування її змісту має ґрунтуватися на засадах системного, діяльнісного, особистісного підходах щодо реалізації компетентнісної шкільної освіти.

Висновки. Аналіз теорії і практики змістового компоненту організації методичної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі дозволяє нам зробити такі висновки:

1. Методична робота в школі має відносно безперервний, постійний, повсякденний характер.

2. Дозволяє в найтісніший спосіб зв'язувати зміст і характер методичної роботи з проблемами, ходом і результатами реального навчально-виховного процесу, змінити якості знань, умінь і навичок учнів, у рівні їхньої вихованості, розвиненості.

3. Дає можливість організаторам методичної роботи глибоко, протягом тривалого часу, вивчати діяльність та особистісні якості конкретних учителів, виявляти труднощі в їхній діяльності, а також прогресивні тенденції, паростки передового досвіду, педагогічного новаторства, що дозволяє зробити ріст педагогічної майстерності вчителів більш керованим процесом.

4. Методична робота в школі проходить у живому, конкретному педагогічному колективі, що розвивається та створює особливо сприятливі умови для роботи.

5. Методична робота в школі надає кожному вчителю реальну можливість брати участь не тільки в реалізації готових програм підвищення кваліфікації, але й бути активним учасником у їх плануванні, розробці.

6. Безпосередній зв'язок методичної роботи в школі з навчально-виховною роботою, з конкретними школярами допомагає скоротити відстань між навчанням учителів роботи по-новому та її результатами, позитивними зрушеннями в розвитку особистості школярів, дозволяє краще бачити й оцінювати ефективність перепідготовки кадрів.

Література

1. Бабанский Ю. К. Методическая работа в школе: организация и управление / Ю. К. Бабанский. – М.: Просвещение, 1986. – 626 с.

2. Моисеев А., М. Поташник [Управление школой: словарь-справочник руководителя образовательного учреждения / под. ред. А. М. Моисеева, А. А. Хвана. – М.: Педагогическое общество России, 2005. – 320 с.

3. Павлютенков Є.М. – Методична робота в школі [Текст] : навч. вид. / Б.О. Житник, В. В. Крижко, Є. М. Павлютенков. – Х. : Видавнича група «Основа», 2008. – 192 с.

4. Жерносек І.П. Удосконалення науково-методичної роботи в сучасних загальноосвітніх школах, ліцеях і гімназіях : Монографія / Жерносек І.П. - К. : ІСДО, 2001. – 204 с.

5. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г.Кремень. –К.: Юрінком. 2008. – С. 497

6. Зевина А.Н. К проблеме содержания методической работы в школе / А.Н.Зевина // Вопросы методической работы. – М.: Дидактика, 1990. С. 31–39.

7. Єрмола А.М. Технологія організації науково-методичної роботи з педа-

гогами / А.М. Єрмола, О.М. Василенко. – Х. : ІМЦ, 2007. – 343 с.

8. Войцехівський М.Ф. Роль методичної роботи та методиста інституту післядипломної педагогічної освіти в системі неперервного професійного розвитку педагогів. – Педагогічний альманах. Випуск № 14. – 2012.

9. Гершунский Б.С. Дидактическая прогностика / Б. С. Гершунский. – К.: Вища школа, 1979. – 240 с.

10. Пуцов В.И. Совершенствование курсовой подготовки директоров школ к управлению процессом воспитания: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Пуцов Владимир Иванович. – К., 1990. – 192 с.

11. Протасова Н.Г. Методологічні основи розвитку та вдосконалення системи післядипломної освіти фахівців / Н. Г. Протасова // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – №2. – С. 7 – 10.

12. Островерхова Н. Технологія контрольно-аналітичної діяльності завуча – Н. Островерхова. – К. : Шкільний світ, 2007. С – 120.

13. Поташник М.М. Управление развитием школы: Пособие для руководителей образовательных учреждений / Под ред. Поташника М.М. и Лазарева В.С. – М.: Новая школа, 1995. – 464 с.

14. Масюкова Н. А. Проектирование в образовании / Н. А. Масюкова. – Минск, 1999. – 231 с.

15. Гуменюк О. / Психологія інноваційної освіти: теоретико-методологічний аспект: монографія / О. Є.Гуменюк ; М-во освіти і науки України, Терноп. нац. екон. ун-т. - Тернопіль : Екон. думка, 2007. – 385 с.

16. Б. Тевлін – Організація методичної роботи в школі // Завуч. - 2004. – №8. - С. 2-8.

17. Клокар Н. І. Клокар Н.І. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти регіону на засадах диференційованого підходу: [монографія] / Н.І. Клокар. – Київ, 2010. – 528 с.

18. Міністерство освіти і науки України / ЛИСТ N 1/9-318 від 03.07.2002 Про Рекомендації щодо організації і проведення методичної роботи з педагогічними кадрами в системі післядипломної педагогічної освіти.

19. Линьова І.О. Педагогічні умови підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до впровадження освітніх інновацій / І.О. Линьова. – Київ: Освітологічний дискурс № 2 – 2010, – 11 с.

20. Пікельна В.С. Управління школою. У 2 ч. / В.С. Пікельна – Харків: Вид. гр. «Основа», 2004. – Ч.1. – 112 с.

REFERENCES

1. Babanskyj Yu. K. Metodicheskaya rabota v shkole: organizatsiya y upravlenye / Yu. K. Babanskyj. – M.: Prosveshhenye, 1986. – 626 s.

2. Moiseev A., Potashnyk M. Upravlenye shkoloy: slovar-spravochnik rukovodyatelya obrazovatel'nogo uchrezhdeniya / pod. red. A. M. Moiseeva, A.A. Khvana. – M.: Pedagogicheskoe obshchestvo Rossyy, 2005. – 320 s.

3. Pavlyutenkov Ye. M. – Metodichna robota v shkoli [Tekst] : navch. vyd. / V.O. Zhytnyk, V. V. Kryzhko, Ye. M. Pavlyutenkov. – Kh. : Vydavnycha grupa «Osnova», 2008. – 192 s.

4. Zhernosek I.P. Udoskonalennya naukovykh-metodychnoyi roboty v suchasnykh zagalnoosvitnykh shkolakh, liceyakh i gimnazyakh : Monografiya / Zhernosek I.P. – K. : ISDO, 2001. – 204 s.

5. Encyklopediya osvity / golov. red. V.G. Kremen. – K.: Yurinkom. 2008. – S. 497.

6. Zevyna A.N. K probleme sodержaniya metodycheskoj roboty v shkole / A.N. Zevyna // Voprosy metodycheskoj raboty. – M. : Dydaktyka, 1990. S – 31–39.
7. Yermola A.M. Tekhnologiya organizaciyi naukovy-metodychnoyi roboty z pedagogamy / A.M. Yermola, O.M. Vasylenko. – Kh. : IMCz, 2007. – 343 s.
8. Vojcekhivskij M. F. Rol metodychnoyi roboty ta metodysta instytutu pislyadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity v systemi neperernogo profesijnogo rozvytku pedagogiv. – Pedagogichnyj almanakh. Vypusk № 14. – 2012.
9. Gershunskij B.S. Dydaktycheskaya prognostyka / B. S. Gershunskij. – K.: Vyshha shkola, 1979. – 240 s.
10. Puczov V.Y. Sovershenstvovanye kursovoj podgotovky dyrektorov shkol k upravlenyyu processom vospytanyya: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Puczov Vladymyr Yvanovych. – K., 1990. – 192 s.
11. Protasova N.G. Metodologichni osnovy rozvytku ta vdoskonalennya systemy pislyadyplomnoyi osvity fakhivciv / N.G. Protasova // Pislyadyplomna osvita v Ukrayini. – 2002. – №2. – S. 7 – 10.
12. Ostroverkhova N. Tekhnologiya kontrolno-analitychnoyi diyalnosti zavucha – N. Ostroverkhova. – K. : Shkilnyj svit, 2007. S – 120.
13. Potashnyk M.M. Upravlyenye razvytyem shkoly: Posobye dlya rukovod`telej obrazovatelnykh uchrezhdenij/ Pod red. Potashnyka M.M. y Lazareva V.S.. – M.: Novaya shkola, 1995. – 464 s
14. Masyukova N. A. Proektyrovanye v obrazovanny. – Mynsk, 1999
15. Gumenyuk O. / Psykhologiya innovacijnoyi osvity: teoretyko-metodologichnyj aspekt: monografiya / O. Ye. Gumenyuk ; M-vo osvity i nauky Ukrayiny, Ternop. nacz. ekon. un-t. – Ternopil : Ekon. dumka, 2007. – 385 s.
16. B. Tevlin – Organizaciya metodychnoyi roboty v shkoli // Zavuch. - 2004. – №8. – S. 2-8.
17. Klokar N. I. Klokar N.I. Pidvyshhennya kvalifikaciyi pedagogichnykh pracivnykiv v umovakh pislyadyplomnoyi osvity regionu na zasadakh dyferencijovanogo pidkhotu: [monografiya] / N.I. Klokar. – Kyiv, 2010. – 528 s.
18. Ministerstvo osvity i nauky Ukrayiny` / LYST N 1/9-318 vid 03.07.2002 pro Rekomendaciyi shhodo organizaciyi i provedennya metodychnoyi roboty z pedagogichnymy kadramy v systemi pislyadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity.
19. Lynova I.O. Pedagogichni umovy pidgotovky kerivnykiv zagalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv do vprovadzhennya osvitnykh innovacij / I.O. Lynova. – Kyiv: Osvitologichnyj diskurs № 2 – 2010, – 11 s.
20. Pikelna V.S. Upravlinnya shkoloyu. U 2 ch. / V.S. Pikelna – Kharkiv: Vyd. gr. «Osнова», 2004. – Ch.1. – 112 s.

THEORY AND PRACTICE OF THE METHODOLOGICAL WORK IN A GENERAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

**SPIVAKOVA I. B., honored teacher of Ukraine
Director of Klovsyky Lyceum № 77 (Kyiv)**

***Annotation.** The article deals with aspects of contents and activity-methodological work in secondary schools, which reveal its motives, goals, objectives and principles of competency in the context of education, providing professional development as a teacher, and a new quality of school education.*

***Keywords:** quality of school education, methodical work, development of methodical work, methodical system of professional competence of the teacher, the purpose, objectives and principles of methodical work*